

VIATA PREASFINTEI NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU ȘI PURUREA FECIOAREI MARIA

Ediție îngrijită de:
Arhimandrit Constantin Chirilă

Traducere din limba engleză:
Monahia Theodora Videscu
Constantin Fădur

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2013

Mulțumiri pentru sprijinul acordat în publicarea acestui volum
IPS Arhiepiscop Grigorie de Denver,
Maicii Mariam, Egumena Mănăstirii „Sfinții Apostoli”
și familiei Eduard J. și Benilde Dryden

Pentru ediția din SUA:

Printed with the blessing of His Grace,
Archbishop Gregory of Denver

Library of Congress Control Number: 89-081686
ISBN 0-944359-03-5

First Printing, February 1990; Second Printing, August 1990;
Third Printing, August 1992; Fourth Printing, October 1996;
Fifth Printing, December 1998; Sixth Printing, December 2000;
Seventh Printing, July 2004.

© 1989 Holy Apostles Convent, POB 3118, Buena Vista, CO 81211
Iconography and Art Design: Courtesy of Dormition Skete

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means—electronic, mechanical, graphic, photocopy, recording, taping, information storage, or any other—without the written permission of the publisher

Pentru ediția din România:
© DOXOLOGIA, 2013
ISBN 978-606-666-107-2

*Maica Domnului cu Pruncul, „Prodromița”
– Schitul românesc Prodromu, Sfântul Munte Athos*

„Născătoare de Dumnezeu, nădejdea tuturor creștinilor, acoperă, apără, păzește pe cei ce nădăjduiesc spre tine!” (Canonul Prăznuirii Întâmpinării Domnului – 2 Februarie, Cântarea a IX-a, Glasul III, de Sfântul Cosma Melodul)

CUPRINS

Prefață	9
Capitolul I – Zămislirea Fecioarei Maria de către Dreapta Ana	21
Capitolul II – Nașterea Fecioarei Maria	30
Capitolul III – Afierosirea la Templu a Fecioarei Maria	39
Capitolul IV – Fecioara Maria crește la Templu	61
Capitolul V – Fecioara Maria ajunge la vârsta desăvârșită	67
Capitolul VI – Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria	78
Capitolul VII – Maica Domnului merge la Dreapta Elisabeta	114
Capitolul VIII – Dreptul Iosif se îndoiește de Maica Domnului	127
Capitolul IX – Nașterea cea după trup a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos	142
Capitolul X – Magii de la Răsărit	183
Capitolul XI – Tăierea Împrejur cea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos	200
Capitolul XII – Întâmpinarea la Templu a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos	203
Capitolul XIII – Uciderea celor 14.000 de prunci din Betleem și împrejurimi	229
Capitolul XIV – Fuga în Egipt	238
Capitolul XV – Viața zilnică în vremea Domnului nostru Iisus Hristos	256
Capitolul XVI – Domnul nostru Iisus Hristos la vârsta de doisprezece ani, în Templu	277
Capitolul XVII – Adormirea Dreptului Iosif	284
Capitolul XVIII – Nunta din Cana Galileii	287
Capitolul XIX – Hristos arată cine este Maica Lui și cine sunt frații și surorile Lui	298
Capitolul XX – Hristos arată cine este binecuvântat	306
Capitolul XXI – Patimile Domnului nostru Iisus Hristos	309
Capitolul XXII – Născătoarea de Dumnezeu și Femeile Mironosițe ...	331

Capitolul XXIII – Înălțarea la Ceruri a Domnului nostru	
Iisus Hristos	355
Capitolul XXIV – Pogorârea Sfântului Duh sau Cincizecimea	358
Capitolul XXV – Anii de început ai Bisericii	365
Capitolul XXVI – Născătoarea de Dumnezeu la Muntele Athos	378
Capitolul XXVII – Născătoarea de Dumnezeu revine la Ierusalim	384
Capitolul XXVIII – Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria	390
Capitolul XXIX – Mutarea cu trupul la ceruri a Născătoarei de Dumnezeu	420
Anexa A – Născătoarea de Dumnezeu și Biserica	433
Anexa B – Pericopa evanghelică citită la praznicele Născătoarei de Dumnezeu	440
Epilog – Născătoarea de Dumnezeu ca mijlocitoare	445
Note	459
Bibliografie	539

*„Deisis” (sec. XVI)
– Muzeul de Istorie și Arhitectură Yaroslavl, Rusia*

„Și a zis Maria: Mărește sufletul meu pe Domnul. Și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu” [Lc. 1, 46-47]

PREFAȚĂ

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, Amin!

Sfântul Ambrozie (339-397), Episcop al Mediolanului, scria că „Viața Maicii Domnului este o pildă de trăire pentru noi toți”¹, căci Preasfânta Născătoare de Dumnezeu avea să devină icoană a Bisericii reînnoite. Istoriisirile relatate în această carte vor cuprinde toate evenimentele importante din vremea vieții Maicii Domnului, de la zămislirea și până la Adormirea ei, când a fost ridicată cu trupul la cer. Fiecare capitol al descrierii sfintei sale vieți va fi văzut prin prisma Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții patristice și a altor scrieri vechi, apoi și din punct de vedere al tradiției iconografice și liturgice a Sfintei Biserici Ortodoxe.

Vom citi despre petrecerea Fecioarei Maria ca pruncă, apoi ca fecioară crescută de timpuriu la Templu, afierosită de părinții ei, despre logodna și despre maternitatea ei încă din tinerețe. Vom afla istoria familiei ei în acele timpuri și locuri, precum și împrejurările în care a trăit. Vom încerca să cuprindem cuvintele și faptele ei, pe care le-a închinat cu totul lui Dumnezeu. Vom contempla rolul ei minunat în Întruparea lui Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos. Apoi, vom urmări greutățile și primejdiile care au însoțit fuga ei în Egipt cu Pruncul Iisus, cu bătrânul Iosif și cu tânărul Iacov. Punem la dispoziția cititorului și o hartă a Egiptului, destinată a ajuta vizualizarea geografică a locurilor și orașelor menționate. După aceea, vom arunca o privire asupra vieții și obiceiurilor unei mame evreice, așa cum ea viețuia în familia ei. Vom cerceta cu atenție și rolul pe care l-a avut Născătoarea de Dumnezeu în vremea activității mesianice a Fiului ei. Apoi vom încerca să-i pătrundem gândurile, cuvintele și faptele din timpul Patimilor, morții și Învierii lui Hristos.

Vom examina statutul și lucrarea Maicii Domnului în Biserica primară, precum și relațiile ei cu ucenicii Domnului, atât bărbați, cât și femei. Vom vorbi despre locurile pe unde a călătorit, propovăduind Sfânta Evanghelie. Pe de altă parte, vom vedea cum unii dintre iudei au încercat să o defaime prin clevetiri mincinoase, și chiar au încercat a o ucide. Ne

vom apleca apoi asupra ultimelor zile ale vieții ei pământești, asupra slăvitului ei sfârșit și a ridicării ei cu trupul la cer. După aceea, vom iniția un studiu comparativ, în care vom vorbi despre Născătoarea de Dumnezeu și despre Biserică. În cele din urmă, vom analiza rolul Maicii Domnului ca mijlocitoare înaintea Fiului ei, în contextul Sfintei Tradiții Ortodoxe.

Este important ca noi, creștinii ortodocși, să cunoaștem și să cercetăm viața Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care, după Fiul ei, Iisus Hristos, a avut și are o înrâurire atât de profundă asupra tuturor celor cerești și pământești.

Scripturile și vechile scrieri

Cu excepția Sfântului Apostol Pavel, toți scriitorii Noului Testament au fost martori oculari la faptele și învățăturile lui Iisus Hristos. Până la scrierea Sfintelor Scripturi, a Epistolelor, a Faptelor Apostolilor și a Apocalipsei, comunitatea creștină timpurie s-a folosit de „tradiția orală”. Sfântul Ioan Gură de Aur (354-407) scrie că această Tradiție a Bisericii este conținută nu doar în documente, ci și în forme nescrise.² După ce Sfinții Apostoli au fost învățați direct de către Hristos, ei, la rândul lor, au perpetuat prin alții aceste tradiții orale.

Abia în secolul IV, cele douăzeci și șapte de cărți ale Noului Testament au fost adunate canonic și distribuite într-o colecție. Astfel, mai multe generații de creștini au trăit sub autoritatea tradiției orale și a scrierilor primilor Părinți ai Bisericii. Cu toate că nu s-a vorbit despre Maica Domnului prin scrieri sau prin propovăduirile apostolice, totuși taina petrecerii ei pământești a fost revelată fiilor Bisericii, ca apoi să înflorească treptat prin Tradiția Ortodoxă, prin iconografia și imnografia Bisericii. Unii dintre primii Sfinți Părinți ale căror scrieri le-am citat în acest volum sunt: Sfântul Ignatie al Antiohiei († cca 110), Sfântul Iustin Martirul (cca 100-165), Sfântul Irineu al Lionului († cca 193) și Sfântul Ipolit (cca 170-236). Dar prezentăm fragmente și din scrierile altor Sfinți Părinți, urcând până în vremurile noastre. Așadar, vom include fragmente din scrierile marilor Ierarhi ai Ortodoxiei, ale Mărturisitorilor, ale marilor trăitori creștini și ale imnografilor, scrieri închinete Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria. Învățăturile lor, pline de evlavie și sfințenie, au fost mereu slăvite de către Biserică. Astfel, acești „Doctori” ai Bisericii sunt într-un anume sens profesori care descifrează tainele credinței. Ei nu au compus Sfintele Scripturi, dar au alcătuit interpretări, omilii, tratate și

cântări, care propovăduiesc și apără închinarea ortodoxă adusă Maicii Domnului.

Deși literatura patristică este considerată bază a explicării și comentării Sfintei Scripturi, totuși există încă și alte vechi scrieri care conțin câteva surse ale adevărilor creștine. Literatura patristică ortodoxă, imnografia și iconografia sunt deținătoare și apărătoare ale adevărilor și tradițiilor privind învățătura despre Maica Domnului. Astfel, putem învăța adevărurile creștine cuprinse în Scripturi, prin interpretarea și expunerea scriitorilor patristici și prin artele sacre ale imnografiei și iconografiei.

Sfântul Apostol Pavel scrie: „Deci, dar, fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră” [2 Tes. 2, 15]. Dezvoltarea Tradiției se petrece nu prin adăugiri la învățăturile Bisericii, ci prin aprofundarea lor. Cu alte cuvinte, Tradiția este exprimată în diferite moduri pe parcursul istoriei eclesiastice, în diverse locuri. Această Tradiție cuprinde experiența Sfinților, care s-a îmbogățit treptat, de-a lungul a două milenii. Este o tezurizare a înțelepciunii și o dovedire a fiecărui adevăr cuprins în Sfânta Scriptură. Așadar, noi nu trebuie să punem deoparte sau să considerăm drept surse secundare aceste mărturii și învățături ale Sfinților.

Vom folosi deci și aceste scrieri inspirate și vom afla cum harul Sfântului Duh se pogoară la fel peste Sfinții din Vechiul și din Noul Testament. Acești purtători de Dumnezeu s-au făcut vase alese, rugându-se neconținut și ajungând sălaşe ale Duhului Sfânt. Astfel, ei au fost luminați și unși de Dumnezeu spre a profeti, a învăța, a compune cântări și a picta sfinte icoane, pentru zidirea Bisericii.

În Evangheliile, detaliile despre viața timpurie a Domnului nostru Iisus Hristos sunt adeseori limitate sau chiar absente. Dar scopul Evangheliștilor nu a fost acela de a furniza biografia Lui detaliată, cu atât mai puțin pe cea a Maicii Domnului, ci ca aceia care vor citi scrierile lor, să poată crede că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și, crezând, să poată avea viață întru numele Lui.

Marele istoric Beda Venerabilul (cca 673-735) face următoarele comentarii de valoare: „Luca omite ceea ce a fost suficient de bine cunoscut prin scrierile lui Matei. Individual, Evangheliștii au omis anumite lucruri, pe care ei le știau înregistrate și de alții sau despre care au anticipat prin Duhul Sfânt că vor fi adăugate de alții, așa încât, urmărind firul narațiunii lor comune, nimic din ceea ce este important nu a fost omis. Astfel, ceea

ce este trecut sub tăcere de una dintre Evangheliile, căutătorului sârguincios i se va descoperi prin celelalte.”³

Așa cum vom vedea în acest volum, credința în Hristos nu o poate exclude pe Maica Sa, pentru că ea a adunat în sine întreaga sfințenie a Vechiului Testament. Pasaje referitoare la viața Maicii Domnului străbat literatura apologetilor încă din veacul al II-lea, precum se poate vedea în scrierile Sfinților Iustin și Irineu. Ea a fost oglinda profețiilor și fericita împlinire a tuturor acestora. Astfel, Sfântul Ioan Damaschin scrie: „Întreaga taină a dumnezeieștii iconomii este întruchipată în ea.”⁴

Am folosit în scrierea noastră și *Septuaginta*, sau versiunea greacă a Vechiului Testament, care a fost tradus de șaptezeci (sau șaptezeci și doi) de învățați, cei mai mulți dintre ei fiind evrei din Alexandria.⁵

Scopul imnografiei

Tezaurul teologic este foarte bine exprimat în imnele și cântările Bisericii. Sufletul imnografilor ortodocși a fost într-un tot stăpânit de evlavie, smerenie, trezvie lăuntrică și înțelepciune. De Dumnezeu inspirat, imnograful este inundat de nemărginită iubire față de Dumnezeu, iubire înflăcărată și recunoscătoare. Poezia bisericească este un mare dar al lui Dumnezeu făcut Bisericii. Sfântul Simeon Noul Teolog spune: „Fiecare rugăciune sau psalmodiere este o convorbire cu Dumnezeu, prin care noi Îl implorăm să ne dea ceea ce este propriu Lui a da oamenilor, sau Îi mulțumim pentru darurile Sale, sau Îl slăvim pentru toată zidirea Sa, sau Îi povestim minunatele fapte săvârșite spre mântuirea credincioșilor și spre pedepsirea celor nedreți, sau arătăm marea taină a Întropării Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu și altele asemenea.” Unele cântări dovedesc marile adevăruri dogmatice, altele vorbesc despre iubirea lui Dumnezeu, iar altele pun înaintea lui Dumnezeu și a Sfinților Lui durerile ori aspirațiile noastre. Aceste cântări au supraviețuit trecerii vremii, deoarece au mărturisit Adevărul și astfel au ajuns să fie potrivite tuturor timpurilor, vorbind și despre slava Învierii.⁶

Câteva imnografi ortodocși

Din lista de scrieri ale imnografilor aleși de noi spre a cita din ele, vom folosi lucrările Sfântului Andrei al Ierusalimului, Episcopul Cretei (cca 660-740), ale Sfântului Cosma Melodul, Episcop de Maiouma (sec. VI-VII),

cu cântările bisericești care au avut aceleași surse, deoarece ele vin cu detalii din viața pământească a Maicii Domnului și sunt folosite din vechime în cadrul celor patru Praznice închinare Fecioarei Maria, din ciclul liturgic al Bisericii. În Ortodoxie, teologia și arta, cuvântul și imaginea, sunt văzute ca două aspecte ale unei singure Revelații.²² Limbajul sacru al artei corespunde astfel limbajului scrierilor sacre. Nu este o simplă chestiune artistică ilustrarea prin picturi a cuvintelor Sfintei Scripturi.²³ Munca iconografilor este strâns legată de închinarea bisericească; ei sunt slujitori ai tradiției liturgice.²⁴ Astfel, poezia liturgică poate forma baza anumitor secvențe iconografice, cum ar fi acele scene ce corespund celor 24 de strofe ale *Imnului Acatist* închinat Maicii Domnului.

Deși mulți iconografi bizantini introduc în icoanele lor câteva scene care nu se regăsesc în Evangheliile canonice, aceste scene nu au fost întotdeauna apreciate. Totuși, episoadele apocrife pot fi văzute în bisericile reînnoite din Constantinopol, Mystra și Athos. Într-adevăr, poetica și frumoasa povestire despre nașterea Fecioarei Maria, apoi cea despre copilăria ei și logodirea ei cu Iosif, au inspirat multe tradiții iconografice ale artiștilor creștini. Interesul credincioșilor pentru aceste povestiri a contribuit mult la popularitatea lor. După ce au fost adeseori folosite în iconografia secolului VI (de exemplu frescele de la Perustica, din Tracia), popularitatea lor scade, și doar începând cu secolul XIII, sub Paleologi, va crește iarăși, revenind la cinstea dintâi.²⁵

Un exemplu în acest sens este scena Nașterii Domnului, când Pruncul este îmbăiat de către moașe. Tradiția ortodoxă a acceptat scena îmbăierii încă de la început, absorbind și sfințind alături de aceasta și alte subiecte din apocrife.²⁶ Un alt exemplu poate fi ansamblul iconografic din biserica Chora (Kariye Djami) din Constantinopol. Mulțumită generozității luminoase a unui dregător cultivat al curții bizantine, anume Theodor Metochitul († 1332), această biserică, la origine aparținând Mănăstirii lui Hristos din Chora, înfățișează în mozaic scene din viața Maicii Domnului. Cu toate că cele mai multe dintre povestirile ilustrate în aceste scene derivă din surse apocrife, Biserica a permis mereu folosirea lor.²⁷

Încheiere

Instrumentele limbajului sunt adeseori limitate și neadecvate în a exprima preacinstirea pe care o datorăm Maicii Domnului. Totuși, luând aminte la cuvintele Sfântului Teodor Studitul: „Este mai bine să contribuim

fiecare cu ce putem, decât să lăsăm toată lucrarea nesăvârșită”, vom porni și noi în această alcătuire a vieții Preasfintei, Preacuratei și Preabinecuvântatei, slăvitei Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria.

În încheiere, vom aminti pe unul dintre cei mai profunzi imnografi, Sfântul Ioan Damaschin, care s-a străduit să pună în cuvinte adâncă lui dragoste pentru Maica Domnului, în cunoscutele imne cântate în timpul celor mai solemne momente ale Sfintei Liturghii a Sfântului Vasile cel Mare: *De tine se bucură, ceea ce ești plină de har, toată făptura, soborul îngeresc și neamul omenesc; ceea ce ești biserică sfințită și rai cuvântător, lauda fecioriei, din care Dumnezeu S-a întrupat și Prunc S-a făcut Cel mai înainte de veci, Dumnezeul nostru. Că pântecul tău scaun l-a făcut și mai desfătat decât cerurile l-a lucrat. De tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura, slavă ție!* (Axiomul din Liturghia Sfântului Vasile cel Mare).²⁸

Închinăm acest volum Maicii Domnului, întru care toată făptura se veselește. Ne rugăm Preacuratei să primească rugăciunile noastre și să le ducă Fiului ei, Domnul nostru Iisus Hristos, Care să le primească ca pe bănuțul văduvei. De asemenea, nădăjduim ca evlavioșii noștri cititori, după ce vor afla mai multe lucruri despre minunata ei viață, să poată să se bucure alături de întreaga creație, prin slăvirea celei ce este Maica Domnului și Maica Luminii.

Pentru rugăciunile Maicii Tale, Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi.

Data: 1/14 octombrie 1989

Acoperământul Maicii Domnului

CAPITOLUL I

Zămislirea de către Dreapta Ana a Fecioarei Maria Sărbătoare prăznuită de Sfânta Biserică pe 9 Decembrie

Biserica Ortodoxă acceptă ca adevărate informațiile cuprinse în primele cinci capitole din *Protoevanghelia lui Iacov* privind zămislirea de către dreapta Ana, mama Fecioarei Maria. Mulți Sfinți Părinți menționează *Protoevanghelia* cu referire la acest eveniment; între aceștia îi găsim pe Sfântul Ioan Damaschin,¹ Sfântul Gherman,² Sfântul Leon cel Înțelept,³ Sfântul Grigorie Palama,⁴ pentru a menționa doar pe câțiva dintre ei.

Descendența Fecioarei Maria

Binecuvântata și pururea-slăvita Fecioară Maria se trăgea din familia regelui David. Numele tatălui ei era Ioachim, iar al mamei sale era Ana. Tatăl ei făcea parte din neamul lui Iuda, fiind din Nazaretul Galileii, pe când mama sa, Ana, era dintr-o familie din Betleemul Iudeii,⁵ fiica preotului Matan, din tribul lui Levi.

Viața lor era dreaptă și curată înaintea lui Dumnezeu, și fără de greșală, și evlavioasă în fața lumii. Ioachim era păstorul propriei sale turme de oi. Avea frică de Dumnezeu, urmând poruncile Sale cu toată inima. În afară de îngrijirea turmelor sale, el nu avea altă ocupație.⁶ Ioachim îi întrecea în bogăție pe mulți și obișnuia să facă milostenie de două ori mai mult față de ceea ce Legea cerea, spunând: „Prisosul averii mele va fi pentru ajutorarea întregului popor, dar milostenia ce o fac pentru mine însumi este spre a afla milă și iertare de la Dumnezeu, pentru păcatele mele.”⁷

Și, într-adevăr, Ioachim îi hrănea pe săraci și pe toți cei cu frică de Dumnezeu. Mieii, oile, lâna și orice altceva mai avea, le împărțea în trei: o parte o dădea orfanilor, văduvelor, străinilor și săracilor; a doua o

dădea la Templu, slujitorilor locașului sfânt și celor care se închinau lui Dumnezeu acolo; iar a treia parte o păstra pentru sine și pentru întreaga sa casă. Făcând astfel, Dumnezeu îi înmulțea turmele, așa încât nu mai era alt bărbat ca el între fiii lui Israel. Ioachim împlinea acestea încă de când avea cincisprezece ani. Așadar, Ioachim era plăcut lui Dumnezeu și bun și milostiv față de oameni.⁸

La vârsta de douăzeci de ani, el a luat-o de soție pe Ana. Au trăit multă vreme împreună – unii spun că vor fi fost cincizeci de ani – fără să fi avut vreun fiu sau vreo fiică.⁹ Acest fapt i-a întristat pe Dreptii Ioachim și Ana, pentru că astfel ei nu mai sperau să mai aibă vreun urmaș care să Îl poată vedea pe Mesia.¹⁰ Cu toate acestea, făgăduiseră că, dacă Dumnezeu le va asculta rugăciunile și le va dăruii rod și urmaș, îl vor închina spre slujire Lui (vezi Anexa foto). Așadar, era de datoria lor să meargă la Templul din Ierusalim, la fiecare sărbătoare anuală.¹¹

În Orient, a fi soție, fără a fi mamă, nu era doar pricină de întristare, ci și de umilință, de reproș și chiar de divorț. Dacă femeia nu putea avea copii, era văzută ca blestemată de Dumnezeu, căci a nu avea copii însemna un apus al vieții. Se socotea că acea femeie trebuie să fi făcut ceva prin care a nemulțumit pe Dumnezeu. De obicei, societatea o privea pe o astfel de soție cu ochi bănuitori. Nenașterea era o sursă permanentă de rușinare pentru ambii soți, căci bunăstarea copiilor este un subiect nicio dată omis în salutul de întâmpinare pe care și-l dau oamenii din Orient.

Chiar și cei care o iubeau pe Ana, în același timp o priveau cu milă. Pe lângă nefericirea familiei pricinuită de nerodire, aceasta însemna pierderea nădejzii de a-L naște pe Mesia, sau, așa după cum credeau evreii, pierderea nădejzii de a naște pe cineva care să-L poată vedea. Mai mult decât atât, dacă măcar ar fi avut copii și i-ar fi pierdut, ar fi avut parte de compătimire.

Părinții evrei credeau că o parte din ei trăiește în copiii lor și, de aceea, își priveau copiii ca pe o binecuvântare. Drept urmare, a nu avea urmași însemna a exista doar cu numele. A avea copii însemna, apoi, a avea nădejdea de a păstra moștenirea de familie. Dacă femeia naștea un copil, îi creștea foarte mult considerația din partea apropiaților. Spre exemplu, pentru a scăpa de această rușine, cunoaștem că soțiile Patriarhilor, Sarra [Fc. 16, 2] și Rahela [Fc. 30, 3], au dat pe roabele lor soților. Alte mijloace de a avea copii erau fie prin adopție, fie prin poligamie. Primul caz de poligamie a apărut în neamul decăzut al lui Cain, când Lameh și-a luat două soții [Fc. 4, 19].

Sărbătoarea Înnoirii Templului

Se apropia pe atunci marea zi a Domnului, Ziua Înnoirii Templului sau Sărbătoarea Luminilor (Hanukkah), începând de pe 25 Chislev (în luna a noua, noiembrie-decembrie), care era prăznuită timp de opt zile, fiii lui Israel aducându-și darurile lor la Templu [1 Mac. 4, 52-59; 2 Mac. 10, 5]. În acest timp, Ioachim își pregătea și el darurile pe care urma să le aducă spre închinare lui Dumnezeu. Când arhiereul Ruben l-a văzut venind pe Ioachim, i-a arătat dispreț și nu i-a primit darurile, spunând: „Nu ți-e îngăduit să aduci daruri lui Dumnezeu, pentru că El nu te-a binecuvântat a avea urmași în Israel. Blestemat este oricine nu dă naștere la băiat sau fată în Israel!”¹²

Astfel, într-o cântare închinată acestei sărbători auzim: *Ioachim cel sfințit și Ana daruri aduceau preoților celor mai dinainte și nu erau primite, pentru că erau sterpi.*¹³

Ruben i-a spus apoi lui Ioachim că se cuvine ca mai întâi să fie slobozit de acest blestem de a muri fără urmași, și de-abia după aceea poate să vină și să aducă darurile sale înaintea lui Dumnezeu.¹⁴

Condacul Sfântului Roman Melodul (cca 490-556) arată acestea astfel: *Darul la Templu aducându-l (Ioachim), ei n-au voit să îl primească; preoții i l-au întors, învinuindu-l că n-a voit copil să nască. Astfel batjocoritu-l-au pe Ioachim toți fiii lui Israel. Însă la timpul potrivit, cu Ana împreună, adus-au pe Maria Fecioara-n dar.*¹⁵

Disprețuit în mod public pentru lipsa de urmași, acoperit de rușine prin acest reproș azvârlit chiar în față, Ioachim a plecat lăcrimând din Curtea bărbaților a Templului lui Dumnezeu. Peste măsură de mâhnit, a mers și a cerut să vadă tablele celor douăsprezece seminții ale lui Israel, spunând: „Am să caut în tablele celor douăsprezece triburi, să văd dacă eu sunt singurul care nu am avut urmași în Israel.” Astfel, Ioachim a cercetat tablele, dar a găsit că toți dreptii ridicaseră urmași. Întristat și mai mult din această pricină, și-a amintit totuși de Patriarhul Avraam, căruia Dumnezeu i-a dăruit un fiu spre sfârșitul vieții.¹⁶

Ioachim se retrage în pustietate

Atunci Ioachim nu și-a mai dorit să se întoarcă acasă, ca nu cumva vecinii și ceilalți din seminția sa, care fuseseră de față și auziseră mustrarea arhiereului, să nu-l batjocorească și ei în același chip.¹⁷ Drept aceea,

neîntorcându-se acasă, Ioachim a mers la păstorie și la turmele sale de oi și le-a luat, plecând departe, în munți (vezi Anexa foto).¹⁸ Acolo, în ținuturile înalte, Ioachim s-a sălășluit, și-a întins cortul și a prânzit, spunând: „Nu voi coborî de aici pentru hrană sau apă, până ce Domnul și Dumnezeul meu nu va privi spre mine; rugăciunea va fi hrana și băutura mea.”¹⁹

Din nou, Sfântul Roman Melodul cântă: *În munte suind, Ioachim s-a rugat să primească rodire din pântecul soaței lui; și rugăciunea Dreptului fost-a ascultată, Ana născând pe Maica Domnului.*²⁰

Tânguirea Anei

În timpul acesta, Ana, părăsind Curtea femeilor a Templului lui Solomon, s-a dus acasă, plângând cu amar. Cu adevărat, Ana plângea îndoit, spunând: „Îmi voi jeli văduvia, îmi voi jeli nerodirea.”

Însă, pentru că marea zi de sărbătoare a Domnului se apropia, Ana și-a scos veșmântul ei de tristețe. Către ceasul nouă, ea a coborât în grădină. Făcând câțiva pași, a văzut un dafin și, șezând sub el, s-a rugat lui Dumnezeu spunând: „O, Dumnezeul părinților noștri, binecuvintează-mă și auzi-mi rugăciunea, așa cum ai deschis pântecul Sarrei și i-ai dat fiu pe Isaac” [Fc. 21, 2-3].²¹

Apoi, privind spre cer, Ana a zărit un cuib de vrabie în dafin și, plângându-și sterpiciunea, a spus: „Vai mie! Cine m-a născut? Și care pântec m-a purtat pe mine, ca să fiu astfel blestemată înaintea fiilor lui Israel, ca ei să mă ocărăscă și să-și rădă de mine în Templul Dumnezeului meu? Vai mie! Cu cine aș putea fi asemănată? Nu sunt ca păsările cerului, căci până și păsările cerului sunt roditoare înaintea Ta, Doamne! Vai mie! Cu cine aș putea fi asemănată? Nu sunt ca fiarele pământului, pentru că și acestea aduc roade înaintea Ta, Doamne! Vai mie! Cu cine aș putea fi asemănată? Nu sunt nici asemenea acestei ape, căci chiar și apa este roditoare înaintea Ta, Doamne! Vai mie! Cu cine aș putea fi asemănată? Nu mă pot asemăna nici cu valurile mării, căci acestea, fie de sunt liniștite, fie de se zbugiumă, cu peștii care sunt în ele, Îți aduc laudă Ție, Doamne! Vai mie! Cu cine mă voi asemăna? Nu sunt precum acest pământ, căci chiar și pământul își dă rodul său, la timpul convenit, binecuvântat de Tine, Doamne!”²²

Aici, Sfântul Roman Melodul cântă: *Rugăciunea împreună și suspinul cel bine primit, pentru sterpiciunea și nenașterea de fii, a lui Ioachim și a Anei, în urechile Domnului au intrat și au odrăslit rod de viață purtător*

CAPITOLUL XV

Viața zilnică în vremea Domnului nostru Iisus Hristos

Galileea

Galileea din vremea lui Iisus nu era doar o provincie fertilă și cultivată la maximum, dens populată în cetățile și satele ei, ci și un centru manufacturier atotcuprinzător, străbătut de drumurile aglomerate al lumii comerciale. Zona are aproximativ 96 km în lungime, de la nord la sud, și 48 km în lățime, de la est la vest. Întreaga regiune este udată de izvoare, rouă bogată din munți și precipitații anuale de aproximativ 635 l/mp. După moartea lui Irod, din anul 4 î.H., Galileea a ajuns sub domnia lui Irod Antipa, care și-a mutat capitala pe țărmul vestic al Mării Galileii, numind-o Tiberias, după împăratul roman.¹ Nu mai puțin de douăzeci și două de specii de pești au fost clasificate în apele curgătoare și în Marea Galileii, care se află la aproximativ 205 metri sub nivelul mării.² Acest frumos lac albastru atinge adâncimea de 75 metri și aproximativ 20 km în lungime, iar în lățime 13 km.³ Zona Mării Galileii, de o frumusețe fără egal, cu sate pitorești și locuri retrase, era un paradis al pescarilor.

Galileea era favorizată de un climat blând, păduri dese, o mare fertilitate a solului și o vegetație bogată. Nazaretul, cuibărit pe creasta muntelui, în ținutul lui Zabulon, se află la jumătatea drumului dintre sudul Mării Galileii și Muntele Carmel. Era, la vremea lui Iisus, un loc plin de frumusețe și de liniște casnică. Puțin în afara părții locuite, spre nord, se găsea unicul izvor de apă. Dincolo de întinderea șirurilor de case, cu acoperișurile lor plate, clar profilate pe cerul albastru, se puteau vedea grădini terasate, întinderi cu smochini noduroși, palmieri grațios împodobiți cu ramuri, portocali înmiresmați, măslini argintii, dese garduri-vii, pășunile grase și înălțimile munților din sud.⁴

Galileea de Jos era o zonă foarte bună pentru agricultură, căci producea cel mai bun grâu. Galileenii plantau grâul la începutul anotimpului ploios al iernii și îl recoltau între lunile mai și iunie.⁵ Galileea era, așadar, o provincie frumoasă și se poate spune că Dumnezeu Creatorul le vorbea israeliților chiar despre acest ținut, atunci când le-a făgăduit că vor intra „într-o țară bună, țară de curgeri de apă, de izvoare și de ape adânci, care țâșnesc în văi și în munți; țară în care se află: grâu, orz, viță de vie, smochine și rodii” [Deut. 8, 7-8].

În chip proverbial, roadele creșteau aici mai bine decât în oricare altă parte, iar costul nevoilor zilnice era de cinci ori mai mic decât în Iudeea. Culturi de rodii se găseau lângă Muntele Carmel, iar strugurii din ținutul Neftalimului erau renumiți.⁶ Populația Galileii era destul de numeroasă. Istoricul Iosif Flavius scrie că, în zilele lui, populația Galileii era în jur de trei milioane. Nu putem ignora calculul său, care arată că în Galileea erau 240 de cetăți și sate, fiecare dintre ele având în jur de 15.000 de locuitori.⁷ Astfel se explică mulțimile de oameni care Îl urmau pe Iisus.

Este demn de remarcat faptul că unsprezece dintre ucenicii lui Iisus erau galileni. Vechiul Testament îi arată ca trăgându-se din Galileea și pe Baruh și Ghedeon, apoi pe Proorocii Iona și Ilie. Alte personaje renumite sunt: Debora, judecătoria Ibțan, Elon și Tola, care au judecat Israelul vreme de patruzeci de ani. Locuitorii acestui ținut al Galileii erau vestiți pentru curajul lor.⁸ În marele război cu Roma din anii 66-70 d.H., dintre acești oameni s-au arătat cei mai puternici apărători ai libertății, cu care se putea mândri poporul iudeu. Cea mai grea și mai lungă luptă din acel război a avut loc pe pământul Galileii, când și-au pierdut viața 150.000 de locuitori.⁹

Unul dintre cele mai circulante drumuri ale caravanelor era *Via Maris* sau „Drumul mării”, care pornea de la Akko (sau Akkra), port la Marea Mediterană, spre Damasc și apoi prin Nazaret; prin urmare, aici comerțul era înfloritor și oameni de toate națiile străbăteau străzile cetății. Pe lângă acestea, Nazaretul a fost unul dintre marile centre ale vieții iudaice religioase și unul dintre centrele preoțești.¹⁰ Deși cetatea se afla în apropiere de un important drum comercial, locuitorii erau aproape în exclusivitate evrei. Din acest motiv, a fost ales ca reședință de un grup de preoți care au fost siliți să părăsească Ierusalimul după distrugerea Templului, din anul 70 d.H.¹¹

Totuși Galileea era socotită drept „Curtea Neamurilor” de către iudei.¹² Ținând cont de poziționarea Nazaretului la frontiera ținutului seminției

lui Zabulon, locuitorii lui trăiau oarecum separat de restul semințiilor lui Israel. Din acest motiv, erau și priviți cu dispreț de către iudeii mai riguroși în respectarea Legii.¹³ Exista un dispreț general al grupărilor rabinice pentru tot ceea ce era galilean, deși locuitorii Galileii aveau reputația de a fi oameni sănătoși, muncitori, capabili să își dezvolte resursele, negustori pricepuți, transportând în toată lumea produsele lor.¹⁴

Cu toate că și dialectul iudeu ori ierusalimitean era departe de a fi curat, galileenii erau cu precădere criticați pentru neglijență în învățarea limbii, căci o vorbeau cu multe greșeli gramaticale și, în special, cu o proastă pronunție.¹⁵ O dovadă în acest sens avem citind că mai-marele ucenicilor, Petru, născut în Betsaida Galileii, a fost descoperit de slujnica arhierului că este galilean, după vorbirea lui [Mc. 14, 70]. Și locuitorii Nazaretului erau priviți cu dispreț, căci istoria părea să-i arate drept oameni obișnuiți să se revolte și să se răscoale.¹⁶

Tâmplarul Iosif

În acele vremuri, între iudei se obișnuia ca atunci când mireasa era aleasă, ea să dobândească dreptul de a locui în casa soțului ei toată viața. Acesta a fost și cazul Fecioarei Maria, când a fost adusă în casa lui Iosif.¹⁷

Așadar, Maria era socotită soția tâmplarului Iosif din Nazaret. El lucra la construcția caselor, făcând desigur și obiecte de mobilier sau de trebuință zilnică. Sfântul Iustin Martirul († cca 165), care se trăgea din acele părți (fiind născut la Sichem sau Nablus), spune că tâmplarul din Nazaret făcea și „pluguri și juguri, lucruri despre care Iisus avea să vorbească în învățăturile Sale, folosindu-le drept simboluri ale dreptății și ale unei vieți active.” Munca de tâmplar nu era considerată o ocupație înjositoare. Iisus Însuși având această meserie, vedem încă o dată subliniată minunea întrupării Sale și, de asemenea, faptul că orice muncă este onorabilă.

Meseria de tâmplar este menționată în Scripturi [cf. Fc. 6, 14; Ieș. 37, 1-15], cu adaosul că cei ce se ocupau cu ea erau și sculptori în lemn talentați [1 Regi 6, 18-19]. Înălțimile Galileii aveau multe păduri în vremurile de demult, cu o mare varietate de copaci: chiparoșii și cedrii creșteau în partea de nord, sicomorul (un fel de smochin) în regiunile colinare, iar măslinii puteau fi văzuți pretutindeni. Este posibil să mai fi fost și stejari și frasini în acele părți, dar niciunul dintre acești copaci nu

reprezenta o producție importantă de cherestea.¹⁸ Lucrătorii în lemn cunoșteau calitățile diferitelor tipuri de material și le foloseau potrivit cu proprietățile lor. Lemnul de măslin, de exemplu, era ideal pentru sculptură, ca urmare Heruvimii de la Templul lui Solomon au fost lucrați în acest tip de lemn; pe de altă parte, stejarul era foarte bun pentru construirea de pluguri.

Tâmplăria era o muncă grea, căci cerea multă putere fizică, rezistență și îndemănare. Se împărțea în două: în primul rând construirea de case, apoi lucrarea obiectelor de mobilier. Acoperișurile erau făcute prin așezarea de grinzi de la un perete la altul și tencuirea despărțiturilor rămase între ele cu chirpici. Tâmplarul trebuia să doboare copacii și să-i despice în scânduri înguste, care să poată fi folosite ca și grinzi. Acest lucru se făcea manual, cu toporul sau cu un fierăstrău primitiv, presupunând, așadar, un efort fizic destul de mare. Tâmplarul trebuia să doboare copacul și să îl taie în bucăți gata pentru a fi folosite. Scândurile trebuiau făcute prin secționarea trunchiului, spintecate așa încât să fie de dimensiuni egale sau după mărimea dorită. Dacă locuința era construită din piatră sau din cărămizi de lut, tâmplarul trebuia să aibă și alte îndemănări pentru diferitele secțiuni. Unele case erau construite cu etaj, iar dacă se foloseau stâlpi de lemn, aceștia trebuiau ciopliți și poziționați în temelia de piatră. Scările puteau fi din piatră ori lemn. Tâmplarul făcea și porți pentru unele case.

Atunci când lucra acasă la el, tâmplarul primea și alte comenzi mai mici, precum facerea de uși, tocuri pentru uși, zăbrele pentru ferestre, zăvoare, măsuțe joase și cufere pentru interiorul caselor.¹⁹ Unelte pentru agricultură erau făcute tot de tâmplari, incluzând pluguri, juguri, lopeți, furci și îmblăciuri pentru treierat. Fermierii și negustorii aveau nevoie și de căruțe și de roți, însă pentru aceasta era nevoie de pricepere mai multă. De asemenea, la facerea sau repararea șaretelor, a marginilor de lemn ale șeilor puse pe catării de povară sau pe cămile, apoi la facerea vâslelor pentru bărci, era nevoie tot de tâmplari.

Între ustensilele tâmplarului se găsea linia de măsurat, folosită la fel de mult ca și metrul sau ruleta utilizate în zilele noastre. Avea o linie de plumb cu care măsura și controla verticalitatea structurilor construite. Folosea un stilet pentru marcat și un compas pentru a trasa cercuri sau părți de cerc. Tesla cu lamă curbată și atașată în unghi drept de mâner era folosită adesea pentru a da formă materialului lemnos. Întrebuința un ac mare pentru a face găuri. Fierăstrăul și toporul erau de aramă, cu mânere

de lemn. Tâmplarul din acele vremuri folosea și cuie și ciocan, acesta din urmă fiind, de obicei, din piatră. Maiul era făcut din lemn masiv [Pild. 25, 8]. Orice tâmplar avea, desigur, și o daltă, care semăna cu o șurubelniță mai mare. Vechiul Testament [4 Regi 12, 9], dimpreună cu descoperirile arheologice, indică faptul că se folosea și un fel de burghiu pentru a da găuri în lemn.²⁰ Faptul că aceste unelte erau destul de grosolane, arată că, pentru obținerea unui bun finisaj, se cerea multă pricepere și experiență din partea tâmplarului.²¹

Aproape treizeci de texte din Vechiul Testament învață despre necesitatea și demnitatea muncii manuale. În timpurile biblice, un bărbat care nu își putea întreține familia era evitat și batjocorit de societate. Faptul că munca pentru acoperirea nevoilor proprii constituia ceva demn de toată cinstea îl vedem întărit de Sfântul Apostol Pavel, marele Apostol al neamurilor, care confecționa corturi, dându-se pe sine pildă, și asemena pe omul care nu își întreține familia cu unul „lepădat de credință și mai rău decât un necredincios” [1 Tim. 5, 8].

Urmând tradiției iudaice, orice tată avea mai multe obligații față de fiul său, pe lângă faptul că trebuia să îl învețe Legea, începând de la vârsta de trei ani. Acestea erau: circumcizia fiului [Fc. 17, 12], răscumpărarea lui de la Dumnezeu, dacă fiul era întâiul-născut [Num. 18, 15-16], învățarea unei meserii și, dacă era nevoie, găsirea unei soții pentru el [Fc. 24, 4].²² Iosif l-a circumcis pe Iisus și l-a „răscumpărat”, ca fiind întâiul-născut. Iisus nu a fost doar „fiul teslarului” [Mt. 13, 55], căci putem deduce cu o mare probabilitate că El a preluat și meseria tatălui Său adoptiv [Mc. 6, 3].

Deși Iosif era descendent al unei familii din casa regală a lui Israel, statutul lui în comunitate era limitat doar la ocupația sa. Se poate să fi fost proprietarul unei mici parcele de pământ, pe care ținea câteva animale.

Printre evrei, disprețul față de munca manuală nu a existat. Disprețul pentru aceasta a fost o trăsătură a păgânismului. Ba dimpotrivă, la evrei munca era considerată o datorie religioasă. Cu multă seriozitate se insista pe învățarea unei meserii, dar nu din dorința de lux și nici pentru a scădea cu ceva observarea cât mai riguroasă a Legii. Cu adevărat, evreii afirmau noblețea muncii manuale și îndemneau ca ocupațiile intelectuale să meargă mână în mână cu activitățile fizice. Un proverb evreiesc de demult spune că: „Cel care nu își învață fiul să muncească, acela îl învață să fure.”²³ Așadar, tradiția iudaică încerca să formeze oameni care să poată și gândi, și lucra.²⁴

Nu exista în acea vreme o separație între bogați și săraci, cum există în zilele noastre. Iar dacă bogăția putea conferi o anume distincție

socială, lipsa ei nu implica nicidecum inferioritate socială. Și cum putea fi altfel? Viața lor era simplă, iar nevoile lor puține.²⁵

Copilăria evreiască

Iisus Și-a petrecut anii copilăriei la Nazaret. Descrierea evanghelică ne-a lăsat, pe scurt, câteva date despre primii Lui ani: „Iar Copilul creștea și se întărea cu duhul, umplându-Se de înțelepciune, și harul lui Dumnezeu era asupra Lui” [Lc. 2, 40].

Evreii arătau multă iubire și o purtare de grijă deosebită față de copii. Educația începea de acasă, unde caracterul și moralitatea, care începeau să se dezvolte, se împărtășeau de influența și exemplul părinților. Respectul și afecțiunea dintre părinții evrei și copiii lor, sunt bine-cunoscute de fiecare cititor al Vechiului Testament.

Relația cu tatăl își găsea cea mai înaltă pildă în purtarea lui Dumnezeu față de Israel; tandrețea și grija mamei se regăsea în pronia și mila pe care o arăta Dumnezeu poporului Său. Era, așadar, o relație specială între părinți și copii. Încă din primele zile, noul-născut era învăluit într-o atmosferă plină de religiozitate.

Primul educator era, desigur, mama, fie că povestea istoria neamului, fie că îl învăța pe copil rugăciuni. Mai înainte de a merge la școală, copilul trebuia să aibă bine întipărite în minte rugăciunile personale și comune de acasă, ritualurile familiale, Sabath-ul săptămânal sau sărbătorile de peste an. Împreună cu soția, tatăl era dator să „deprindă pe tânăr cu purtarea ce trebuie s-o aibă” [Pild. 22, 6], fiind responsabil și cu învățarea poruncilor Legii de către fiii săi [Deut. 6, 7-9].

Când copilul începea să învețe să vorbească, fără îndoială că nu trebuia să lipsească din educația sa religioasă învățarea câtorva versete din Sfânta Scriptură, care făceau parte din rugăciunile comune. Cuvintele din *shema* (crezul) lor au următorul fundament: „Ascultă Israele! Domnul Dumnezeu nostru este singurul Domn” [Deut. 6, 4]. Iosif Flavius relatează, în lucrarea sa, *Contra lui Apion*,²⁶ că și Scripturile, și tradițiile erau învățate în fiecare casă de către copiii evrei, „chiar de la trezirea conștiinței de sine”. Astfel, toți băieții începeau această învățătură, atât acasă, cât și la sinagogă.²⁷

A avea respect față de părinți era cel mai important lucru, mai presus decât toate datoriile exterioare cerute de Lege, fapt subliniat în porunca a cincea. Cu adevărat, nicio pedeapsă nu era aplicată mai repede, decât